

Valtioneuvoston asetus Napapiirin retkeilyalueen perustamisesta

1. Tausta

Rovaniemen kaupungissa Raudanjokivarressa Vaattunki- ja Vikakölkäiden ympärillä sijaitsevasta alueesta on tarkoitus perustaa ulkoilulain (606/1973) mukainen valtion retkeilyalue. Aluetta luonnehtii Raudanjoen ja sen koskien lisäksi useat vaarat ja niiden väliin levittäytyvät aapasuot.

Alue on ollut jo pitkään varsin vilkkaassa retkeily- ja virkistyskäytössä, jota on edistänyt luonnon ja maisemien lisäksi alueen helppo saavutettavuus VT 4:n varressa sekä Rovaniemen kaupungin, lentokentän ja napapiirin läheisyydessä. Alue on ollut myös jo varsin pitkään kehittämisen kohteena. 1990-luvulla aloitettiin alueen reittien ja palvelurakenteiden rakentaminen ja rakennettiin Vaattungin kämpäkartano. Vuonna 2006 Länsi-Lapin luonnonvarasuunnitelmassa alueelle perustettiin Napapiiri-Vikajärvi matkailun painopistealue. Alueen kävijämäärä on kasvanut tasaisesti ja oli vuonna 2023 110 000 käyntiä. Vaellusreittejä ja luontopolkuja alueella on yhteensä noin 30 kilometriä ja moottorikelkkareittejä noin 10 kilometriä. Alueen halki kulkee lisäksi Kalliosalmi-Olkajärvi vesiretkelyreitti. Aluetta on myös kutsuttu jo pitkään Napapiirin retkeilyalueeksi, vaikka sillä ei ole ollut virallista ulkoilulain nojalla perustetun retkeilyalueen asemaa.

Valtioneuvoston 19.5.2022 hyväksymässä Kansallisessa luonnon virkistyskäytön strategia 2030:ssä valtion retkeilyalueiden rooli nähdään niin, että retkeilyalueilla luonnossa tapahtuva virkistyskäyttö ja luontomatkailu ovat pääosassa perustuen osaltaan yritysten tarjoamiin monipuolisiin palveluihin. Virkistyskäyttöstrategian toimintalinjauksissa todetaan valtion retkeilyalueiden kehittämiseen ja perustamiseen liittyen seuraavaa:

Ylläpidetään ja parannetaan virkistyskäyttöön varattujen alueiden verkostoa kysyntälähtöisesti valtionmailla (mm. kansallispuistot, valtion retkeilyalueet, Metsähallituksen omalla päätöksellä perustetut virkistysalueet ja monikäyttömetsät). Jatketaan valtion retkeilyalueinstituution päivitystä maankäyttömuotona ja selvitetään pitkän aikavälin mahdollisuudet uusien valtion retkeilyalueiden perustamiseksi. (maa- ja metsätalousministeriö, ympäristöministeriö, Metsähallitus)

Virkistyskäyttöstrategian toteutukseen liittyen maa- ja metsätalousministeriön antamana tavoitteena Metsähallitukselle oli vuodelle 2022 seuraava:

Metsähallitus osallistuu luonnon virkistyskäyttöstrategian toteutukseen. Jatketaan valtion retkeilyalueiden kehittämistä maanäyttömuotona ja selvitetään pitkän aikavälin mahdollisuudet uusien valtion retkeilyalueiden perustamiseksi.

Metsähallituksen selvityksissä mahdolliseksi uudeksi valtion retkeilyalueeksi nousi Napapiirin retkeilyalue, jonka osalta maa- ja metsätalousministeriö antoi vuoden 2023 tulohajauksessa Metsähallitukselle tehtäväksi perustamisesityksen valmistelun Napapiirin retkeilyalueen muuttamiseksi valtion retkeilyalueeksi seuraavasti:

Metsähallitus osallistuu luonnon virkistyskäyttöstrategian toteutukseen. Tehdään suunnitelma valtion retkeilyalueverkoston kehittämisestä sekä monikäyttömetsien lähivirkistyskäyttöpotentiaalista ja aletaan toimeenpanna sitä. Metsähallitus valmistelee esityksen maa- ja metsätalousministeriölle Napapiirin retkeilyalueen muuttamiseksi valtion retkeilyalueeksi. Metsähallitus aloittaa Evon retkeilyalueen kehittämistyöryhmän esitysten toteuttamisen.

Napapiirin retkeilyalueen perustamisella tavoitellaan myös Napapiiriä laajemmin koko retkeilyaluemallin ja -brändin nykyaikaistamista virkistyskäyttöstrategian mukaisella tavalla seuraavasti:

📌 Luonnossa tapahtuvat aktiviteetit ja tapahtumat

- Retkeilyalueet tarjoavat suojelualueita monipuolisemman ja laajemman aktiviteettien kirjon sekä erilaisia luonnossa liikkumisen, harrastamisen ja tapahtumien järjestämisen mahdollisuuksia eri käyttäjäryhmille
- Yritysten monipuoliset palvelut
 - Retkeilyalueet toimivat luontomatkailun laadukkaina ja monipuolisina hyvinvointi-, palvelu- ja tapahtumakeskuksina
- Maisema ja luonto tukee luonnossa liikkumisen ja harrastamisen elämyksellisyyttä
 - Alueilla pystytään sovittamaan esimerkiksi yhteensä metsien monikäyttötarpeet: virkistyskäyttö, eräharrastukset, metsätalous ja luonnonsuojelu.

Ulkoilulain mukaan valtion maalle, jolla ulkoilun kannalta on huomattava yleinen merkitys, voidaan perustaa valtion retkeilyalue. Ulkoilulain mukaan *'Tällaisella alueella on metsätalouden harjoittaminen, metsästyminen ja kalastus samoin kuin maa- ja vesialueen muukin käyttö järjestettävä niin että ulkoilutoiminnan tarpeet tulevat riittävästi otetuiksi huomioon. Poronhoitoalueella on erityistä huomiota kiinnitettävä siihen, ettei porotalouden harjoittamista oleellisesti vaikeuteta'*. Retkeilyalueen perustamisesta ja sen käytön perusteista päättää valtioneuvosto. Valtion retkeilyalueita on tällä hetkellä viisi. Ne ovat Kylmäluoma, Iso-Syöte, Ruunaa, Oulunjärvi ja Evo.

Maa- ja metsätalousministeriö, ympäristöministeriö ja Metsähallitus ovat valmistelleet tiiviissä yhteistyössä esityksen Napapiirin retkeilyalueen perustamisesta edellä todetun nykyaikaistetun retkeilyalueiden tavoitetilaa toteuttavaksi ulkoilulain mukaiseksi valtion retkeilyalueeksi.

2. Retkeilyalueen sijainti ja perustaminen

Ulkoilulain nojalla perustettavaksi esitettävän Napapiirin retkeilyalueen pinta-ala on 2 637 hehtaaria. Samaan toiminnalliseen kokonaisuuteen ulkoilulain nojalla perustettavan retkeilyalueen kanssa kuuluu kaksi säädösvalmisteluvaiheessa olevaa luonnonsuojelulain nojalla perustettavaa luonnonsuojelualuetta Vianaapa-Korva-aapa pinta-alaltaan 1097 hehtaaria ja Vianaapa, 17 hehtaaria. Ensimmäinen on soidensuojelun täydennysesityskohde ja jälkimmäinen Suomi 100-kohde. Vaikka ulkoilulain mukaisen retkeilyalueen ja luonnonsuojelulain mukaisen luonnonsuojelualueen säädöspohja ja perustamisen tavoite poikkeavat toisistaan, niin alueita on tarkoitus hoitaa käyttäjille päin mahdollisimman yhtenäisenä kokonaisuutena, jota kutsutaan Napapiirin retkeilyalueeksi kuten tähänkin saakka.

Perustettavaksi esitettävän Napapiirin retkeilyalueen rajaus perustuu vuonna 2006 Länsi-Lapin luonnonvarasuunnitelman yhteydessä perustettuun matkailun painopistealueeseen Napapiiri-Vikajärvi (maankäyttökohde nro 35456). Tästä maankäyttökohteesta on erotettu omiksi maankäyttökohteikseen vuonna 2007 Vikajärven osayleiskaavan VR-alueet (noin 270 hehtaaria) ja vuonna 2019 Olkkajärven ranta-asemakaava-alueen osa (noin 60 hehtaaria). Nämä Vikajärven osayleiskaavan VR-alueet ja Olkkajärven ranta-asemakaava-alue sisältyvät myös liitekartan mukaisesti perustettavaksi esitettävään retkeilyalueeseen. Perustamisen yhteydessä nykyinen maankäyttökohde nro 35456 (Napapiiri-Vikajärvi matkailun painopistealue) lakkaa.

Vaattunkikönkäällä, keskellä Raudanjokea, sijaitseva Könkäänsaari on sijainniltaan keskeinen perustettavaksi esitettävän retkeilyalueen kannalta. Könkäänsaareen tulevan riippusillan kautta lähtee suuri osa retkeilyalueen reiteistä ja sinne sijoittuvat myös käytetyimmät retkeilyrakenteet. Könkäänsaari oli siirretty Metsähallituksen julkisten hallintotehtävien taseeseen osana Metsähallituksen panosta Suomi 100 luontolahjakampanjaan ja se oli sisällytetty Vianaapa-Korvanaapa säädösvalmistelukohteeseen. Retkeilyalueen perustamisen valmistelun yhteydessä maa- ja metsätalousministeriön ja ympäristöministeriön välillä sovittiin, että Könkäänsaarta, alueen retkeilykäytön kannalta keskeisimpänä osana, ei tule sisällyttää luonnonsuojelulain nojalla perustettavaan suojelualueeseen, vaan sen tulee olla osa ulkoilulain nojalla perustettavaa

retkeilyaluetta. Könkäänsaari jätettiin suojelualueiden säädösvalmistelun ulkopuolelle ja se sisältyy perustettavaksi esitettävään retkeilyalueeseen. Metsähallitus etsi Suomi 100 luontolahjakampanjaan Könkäänsaarta korvaavan suojelukohteen.

Perustamisesityksen valmistelun yhteydessä perustettavaksi esitettävän alueen rajausta yhtenäistettiin niin, että Rantakivalon alueelta rajaukseen otettiin mukaan noin 50 hehtaaria uutta aluetta. Vastaavasti alueen luoteisnurkasta, Sortoavaan alueelta jätettiin noin 50 ha voimakkaammin käsiteltyjä metsiä sisältävä uloke pois perustettavaksi esitettävästä alueesta.

Vikajärven osayleiskaavan matkailupalvelujen (RM) -alue Vaattunkikönkäällä (noin 5 hehtaaria) jätettiin perustettavaksi esitettävän retkeilyalueen rajauksen ulkopuolelle. Vastaavasti Vikakönkäällä VT 4:n ja Raudanjoen välissä sijaitseva matkailupalvelujen (RM) -alue ja rantavyöhyke (yhteensä noin 5 hehtaaria) jätettiin esitettävän rajauksen ulkopuolelle, jolloin rajausta kulkee Vikakönkäällä Raudanjoessa. RM alueiden rajaamisella perustettavaksi esitettävän retkeilyalueen ulkopuolelle mahdollistetaan tarvittaessa myös tonttien myynti yrityksille alueelle tavoiteltavien matkailupalveluinvestointien kiinnostavuuden lisäämiseksi. Lisäksi Raudanjoen itäpuolella, Vaattunkilammen rannalla, sijaitsevat kaksi vanhaa, rakennettua loma-asuntotonttia (RA) jätettiin rajauksen ulkopuolelle. VT 4:n ja Vaattunkikönkäälle menevän tien risteyksessä sijaitseva 0,21 ha suuruinen, aiemmin Metsähallituksella vuokralla ollut, mutta 31.10.2023 valtion omistukseen tilusvaihdossa siirtynyt parkkialue sisällytetään perustettavaksi esitettävään retkeilyalueeseen.

Perustettavaksi esitettävän retkeilyalueen alueelle ulottuvat Vikajärven osayleiskaava ja Olkkajärven ranta-asemakaava. Näiden kaavojen alueelle ulottuvat varaukset on todettu edellä. Retkeilyalueen perustaminen ei ole ristiriidassa alueen kaavamääräysten kanssa, vaan nämä tukevat toisiaan. Perustettavaksi esitettävän retkeilyalueen alueella ei ole Natura 2000 -alueita tai muita luonnonsuojelutarkoituksiin varattuja alueita kuin edellä todetut säädösvalmistelukohteet.

Perustettavaksi esitettävään retkeilyalueeseen kuuluvat liitteenä olevaan karttaan merkityt Metsähallituksen hallinnassa olevat alueet seuraavilla kiinteistöillä: 698-893-12-1 Rovaniemen mlk:n vm III, 698-893-16-1 Rovaniemen mlk:n vm VII, 698-409-31-15 Apukka, 698-893-101-1 Olkkajärvi ja 698-409-31-1 Könkäänsaari-Vianaapa luonnonsuojelualue.

3. Perustamisen tarkoitus ja perustamissäännökset

Aiempien retkeilyalueiden perustamista koskeneissa valtioneuvoston päätöksissä retkeilyalueiden käyttöä on määritelty lähinnä alueen metsienkäsittelyn ja rakentamisen rajoitusten kautta. Napapiirin retkeilyalueen perustamisesityksen valmistelun yhteydessä päädyttiin kuitenkin siihen, ettei kieltojen ja rajoitusten kautta pysty kuvaamaan riittävästi uudistettavan retkeilyaluemallin mukaisia tavoitteita. Tästä syystä alueen käyttötarkoitus on määritelty tavoitteen, eikä rajoitteiden, avulla seuraavasti: *Retkeilyalueen perustamisen tarkoitus on tarjota monipuolisesti retkeilyyn, luonnon virkistyskäytön ja luontomatkailun mahdollisuuksia perustuen Metsähallituksen ja yksityisoikeudellisten yhteisöjen tarjoamiin monipuolisiin palveluihin.* Perustettavaksi esitettävä retkeilyalue on laaja 2637 hehtaarin kokonaisuus, jonka eri osiin soveltuu erilaisia aktiviteetteja jokamiesretkeilijästä yritysten järjestämiin palveluihin niin, että nämä eivät häiritse toisiaan.

Perustamissäännösten 2 §:n 1 ja 2 momenteissa mainituilla yksityissoikeudellisilla yhteisöillä tarkoitetaan laajassa mielessä erilaisia yksityisiä palveluita tuottavia toimijoita kuten esimerkiksi yrityksiä ja rekisteröityjä yhdistyksiä.

Napapiirin retkeilyaluetta ympäröivät monelta suunnalta Metsähallituksen hallinnassa olevat alueet, joille voidaan sijoittaa toimintoja, jotka eivät retkeilyalueelle sovellu, kuten esimerkiksi

vapaa syvänlumen kelkkailu. Perustamispäätöstä tarkempi alueen käytön järjestäminen tapahtuu alueen hoito- ja käyttösuunnitelman (HKS) kautta.

Perustettavaksi esitettävä retkeilyalue muodostaa yhden yhtenäisen kokonaisuuden luonnonsuojelulain nojalla perustettavien luonnonsuojelualueiden Vianaapa-Korva-aapa ja Vianaapa kanssa. Tämä tarkoittaa mm. kokonaisuuden kannalta suunniteltua yhtenäistä reitistöä, palvelurakenteita ja opasteita, joissa luonnonsuojelualueiden osalta huomioidaan erityisesti luontoarvojen säilyminen.

Alueen luonnonsuojelullisesti arvokkaimmat osat sisältyvät edellä todettuihin luonnonsuojelulain nojalla perustettaviin alueisiin. Tämän lisäksi alueella on arvokkaita luontokohteita valtatie 4:n pohjoispuolella Sortovaaran ja Sortoavaan alueella, Raudanjokivarressa sekä vaarojen lakimetsissä. Raudanjokea käytettiin pitkään uittoväylänä ja alueen metsät ovat olleet jo kauan edellä todettuja perustettavia luonnonsuojelualueita ja luontokohteita lukuun ottamatta tehokkaan metsätalouden harjoittamisen piirissä ja alueelle tyypillisiä ovat eri vaiheessa olevat kasvatusmetsät. Taimikoiden ja uudistusalojen osuus alueen metsissä on vähäinen.

Metsähallitus on jo aiemmin sitoutunut noudattamaan retkeilyalueilla peitteellisen metsänkäsittelyn menetelmiä. Perustettavaksi esitettävän Napapiirin retkeilyalueen metsienkäsittelyn tavoitteena on jatkossa virkistyskäytön edellytyksien edistäminen, monimuotoisuuden lisääminen ja maisemista huolehtiminen. Näitä tavoitteita toteuttavia metsienkäsittelyn toimenpiteitä voivat olla esimerkiksi pienialaiset maisemien avaamiset vaaroilta sekä teidän ja vesistöjen varsilta, puuston järeytymisen edistäminen, lehtipuuston osuuden lisääminen sekä metsätuhojen ehkäisy ja tuhojen jälkien korjaaminen. Uudistushakkuut, ojitusten kunnossapito, lannoitus tai tiestön rakentaminen metsätalouden tarpeisiin ovat alueella Metsähallituksen päätöksellä kiellettyjä. Perustettavaksi esitettävä alue säilyy metsälain (1093/1996) ja metsätuhojen torjunnasta annetun lain (1087/2013) piirissä ja Metsähallituksen liiketoimintakäytössä olevana omaisuutena.

Retkeilyalueeksi esitettävä alue on kokonaisuudessaan porotalouskäytössä. Raudanjoen itäpuolinen alue kuuluu Pyhä-Kallion paliskuntaan ja Raudanjoen länsipuolinen alue Poikajärven paliskuntaan. Vaattunkiköngkään itäpuolella Jaarankankailla on Pyhä-Kallion paliskunnan erotusaita. Retkeilyalueen perustamisella ei ole vaikutusta alueen porotalouskäyttöön.

Retkeilyalueeksi esitettävä alue on Rovaniemeläisten metsästyskäytössä metsästyslain 8 §:n perusteella lukuun ottamatta Vika- ja Vaattunkiköngkäiden lähialueita, joilla ampuma-aseilla harjoitettava metsästys on kielletty määräajaksi Lapin aluehallintoviranomaisen päätöksellä. Alueet sisältyvät myös Metsähallituksen pienriistalupa-alueeseen ja hirvialueeseen lukuun ottamatta osaa metsästyskieltoalueista. Retkeilyalueen perustamisella ei ole vaikutusta metsästyksen alueella

Perustettavaksi esitettävän retkeilyalueen läpi virtaa Raudanjoki, jossa valtion vesialueet sisältyvät Metsähallituksen Vikaköngkään ja Länsi-Lapin vapalupa-alueisiin. Retkeilyalueen perustamisella ei ole vaikutusta kalastukseen alueella.

Napapiirin retkeilyalueella on monipuolista oppilaitosyhteistyötä mm. harjoittelujaksojen, opinnäytetöiden ja kurssien muodossa Lapin yliopiston, Lapin ammattikorkeakoulun, REDUn ja lähikoulujen kanssa. Retkeilyalueen perustamisella ei ole vaikutusta oppilaitosyhteistyöhön.

Ulkoilulain lähtökohtana on se, että valtion retkeilyalue perustetaan valtion omistamalle alueelle. Tämä ei kuitenkaan tarkoita sitä, etteikö perustettavaksi esitettävän alueen sisällä voisi olla vuokrasopimukseen perustuen yritysten tai muiden yhteisöjen oman toimintansa järjestämistä varten omistamia palvelurakennuksia ja rakennelmia, kunhan nämä tukevat retkeilyä, luonnon virkistyskäytön ja luontomatkailun mahdollisuuksia.

4. Hoito- ja käyttösuunnitelman laatiminen

Ulkoilulain perusteella Metsähallitus laatii valtion retkeilyalueille järjestyssäännön, jossa voidaan antaa tarkempia määräyksiä retkeilyalueen käytöstä. Järjestyssäännön lisäksi Metsähallitus on laatinut retkeilyalueille hoito- ja käyttösuunnitelmat (HKS). Hoito- ja käyttösuunnitelmissa sovitetaan yhteen alueelle asetettuja erilaisia tavoitteita ja jäsenellään alueen käyttöä ja kehittämistä. Suunnitelma tehdään yhdessä sidosryhmien kanssa. Asetusluonnoksen 3 §:n mukaan *retkeilyalueen eri käyttömuotojen yhteensovittamiseksi ja kestäväen käytön varmistamiseksi alueelle laaditaan hoito- ja käyttösuunnitelma, jonka Metsähallitus vahvistaa*. Asetusluonnoksesta saadussa lausuntopalautteessa sidosryhmät osoittivat runsaasti kiinnostusta osallistua hoito- ja käyttösuunnitelman laadintaan. Suhteessa olemassa oleviin valtion retkeilyalueisiin Napapiirin retkeilyalueen perustamisen tarkoitusta esitetään uudistettavaksi, niin että alueen on tarkoitus tarjota monipuolisesti retkeilyyn, luonnon virkistyskäytön ja luontomatkailun mahdollisuuksia perustuen Metsähallituksen ja yksityisoikeudellisten yhteisöjen tarjoamiin monipuolisiin palveluihin. Tästä syystä myös hoito- ja käyttösuunnitelman sisältöä ja laatimista tulee uudistaa vastaamaan tätä tavoitetta.

Hoito- ja käyttösuunnitelmien lisäksi retkeilyalueille on viime vuosina tehty erillisiä matkailun ja maankäytön yleissuunnitelmia, joissa tarkastellaan retkeilyalueen vahvuuksia, mahdollisuuksia, heikkouksia ja uhkia matkailun ja maankäytön näkökulmasta. Matkailun ja maankäytön yleissuunnitelmassa luodaan myös visio ja tavoitteet alueen kehittämiselle, jotka kuvataan tiekartan avulla. Maankäytön osalta suunnitelmassa hahmotellaan rakennettavaksi ehdotettavat alueet ja kuvataan millaista rakentaminen voisi olla. Perustettavaksi esitettävän Napapiirin retkeilyalueen osalta on tarkoitus yhdistää matkailun ja maankäytön suunnittelu ja hoito- ja käyttösuunnitelma, niin että samalla huomioidaan myös perustettavien luonnonsuojelualuiden suunnittelutarpeet.

5. Ehdotuksen vaikutukset

Perustettavaksi esitettävä Napapiirin retkeilyalue on jo monessa suhteessa varsin valmis. Tarvittavat investoinnit retkeilyrakenteisiin on suurelta osin jo tehty, mutta niiden kunnossapitotarve on kasvava. Kävijämäärä on kehittynyt tasaisesti ja oli vuonna 2023 jo noin 110 000 käyntiä. Yritysyhteistyö alueella on laajaa, matkailun yhteistyösopimuksia alueella on 23 kappaletta. Niin kävijämäärän kuin yritysyhteistyönkin osalta nähdään kuitenkin vielä selvää kasvupotentiaalia. Valtion retkeilyalueet ovat maa- ja metsätalousministeriön rahoituksessa ensisijaisia priorisoituja kohteita, jolloin perustaminen valtion retkeilyalueeksi parantaa alueen rahoituksen edellytyksiä, mikä on alueen vetovoimaisuuden kannalta oleellista.

Retkeilyalueen perustaminen esitettävällä tavalla ja tavoitteilla edistää Napapiirin retkeilyalueen kehittämistä yritystoiminnan ja yritysten tuottamien palveluiden näkökulmasta. Tällä voidaan olettaa olevan positiivinen vaikutus kävijämääriin, viipymiin alueella, kävijöiden rahankäyttöön ja Napapiirin retkeilyalueen aluetaloudellisiin vaikutuksiin. Tämän lisäksi retkeilyaluemallin ja -brändin uudistamisella ja retkeilyalueverkon laajentamisella on yleisempiä vaikutuksia retkeilyalueiden tunnettuuteen ja vetovoimaisuuteen. Seuraavassa ehdotuksen vaikutuksia tarkastellaan kuitenkin vain Napapiirin retkeilyalueen näkökulmasta.

Metsähallitus selvittää vuosittain Kansallispuistojen, valtion retkeilyalueiden ja eräiden muiden suojelu- ja virkistysalueiden kävijöiden rahankäytön paikallistaloudelliset vaikutukset. Napapiirin osalta käyntimäärä vuonna 2022 oli 105 300 käyntiä. Tästä muodostuva kokonaistulo vaikutus oli 0,9 milj. euroa ja kokonaistyöllisyysvaikutus oli 7 henkilötyövuotta. Korkeasta käyntimäärästä huolimatta Napapiirin talous- ja työllisyysvaikutukset olivat melko alhaiset. Muissa Metsähallituksen kohteissa käyntimäärään suhteutetut talous- ja työllisyysvaikutukset olivat keskimäärin noin 8 kertaa korkeammat ja muilla valtion retkeilyalueilla noin 5 kertaa korkeammat. Tämä selittyy Napapiirin retkeilyalueen suurella paikallisten päiväkävijöiden

osuudella ja toistaiseksi pienenä pysyneellä pidempään alueella viipyvien matkailijoiden osuudella. Tätä taustaa vasten olisi realistista arvioida, että perustaminen valtion retkeilyalueeksi ja siihen liittyvä luontomatkailun ja yritystoiminnan kasvu jopa kaksinkertaistaisivat Napapiirin retkeilyalueen talous ja työllisyysvaikutukset.

Alueelta saatavien Metsähallituksen kiinteistöliiketoiminnan tulojen voi myös olettaa kasvavan selvästi. Myös kalastuksen ja kalastusmatkailun talousvaikutusten osalta retkeilyalueen perustamisen vaikutus olisi selvästi positiivinen. Metsästykseseen, porotalousteen ja oppilaitosyhteistyöhön perustamisella ei oletettavasti olisi juurikaan vaikutuksia.

Napapiirin retkeilyalueen monikäyttömetsin kasvu on noin 4 800 m³ vuodessa. Normaali monikäyttömetsien hakkuusuunnitteen taso alueelle olisi noin 1 900 m³ vuodessa. Napapiirin retkeilyalueen hakkuut ovat olleet varsin vähäisiä, noin 1 200 - 1 400 m³ vuodessa ja ne on tehty jo nyt peitteellisen metsänkäsittelyn menetelmin. Se, että Napapiirin retkeilyalueen metsienkäsittelyn tavoitteena olisi jatkossa nimenomaan virkistyskäytön edellytyksien edistäminen, monimuotoisuuden lisääminen ja maisemista huolehtiminen ei vaikuttaisi hakkuumäärin enää kovin paljoa. Tämä laskisi vuotuisen hakkuumäärän arviolta tasolle, joka olisi noin 1 000 m³ vuodessa. Tällä noin 300 m³/v hakkuumäärän laskulla olisi arviolta noin 13 000 euron vuotuinen Metsähallituksen tulosta laskeva vaikutus. Metsäteollisuuden arvoketjun tasolla tästä aiheutuisi laskennallinen noin 140 000 euron aleneminen metsäteollisuuden liikevaihtoon ja noin 0,8 henkilötyövuoden aleneminen metsäsektorin työpaikkoihin (sisältäen välilliset vaikutukset). Vaikutus teollisuuden liikevaihtoon ja työpaikkoihin on laskettu perustuen Luken tilastotietokannan puuntäyttö ja metsäteollisuuden liikevaihtotilastoihin https://statdb.luke.fi/PxWeb/pxweb/fi/LUKE/LUKE_04%20Metsa/ ja Metsäteollisuuden tietoihin <https://www.metsateollisuus.fi/uutishuone/metsateollisuus-numeroina>.

Kokonaisuudessaan Napapiiri retkeilyalueen perustamisen talous ja työllisyysvaikutukset olisivat selvästi positiivisia. Suurin epävarmuus edellä esitetyssä arviossa liittyy kävijöiden rahankäytön kasvuun. Rahankäytön osalta arvioitu taso on kuitenkin vielä selvästi muita valtion retkeilyalueita alempi, joten sen ei pitäisi olla mahdoton saavuttaa. Valtion talouden näkökulmasta vaikutusten voi arvioida olevan varsin neutraaleja. Merkittävimmät tekijät tässä olisivat toisaalta kiinteistöliiketoiminnan tulojen kasvu ja toisaalta valtion kasvava panostus alueen retkeilyinfran kehittämiseen, jolla on taas selvä kytkös alueen vetovoimaisuuteen ja positiivisten talousvaikutusten toteutumiseen. Metsätalouden tulojen laskun merkitys jää tässä tarkastelussa varsin vähäiseksi.

Perustettavaksi esitettävän retkeilyalueen ja siihen liittyvien säädösvalmisteluvaiheessa olevien luonnonsuojelualueiden osalta käyntimäärän kasvun ja käyttömuotojen monipuolistumisen vaikutukset luonnon monimuotoisuuteen voidaan hallita hyvällä suunnittelulla ja luontoa säästävillä rakenteilla. Luonnonsuojelualueiden osalta alueen käyttöä tulevat määrittelemään myös niiden rauhoitussäännökset. Metsienkäsittelyn muutoksella olisi oletettavasti positiivinen vaikutus luonnon monimuotoisuuteen.

6. Kuulemiset

Metsähallitus järjesti 26.10.2023 alueella toimiville yrittäjille, kaupungin edustajille ja muille alueen toimijoille ideointi ja infotilaisuuden. Tilaisuuteen pääsi osallistumaan vain kahden yrityksen edustajat, mutta siitä saatiin runsaasti tietoa alueen kehittämisen pohjaksi. Tilaisuudessa korostui erityisesti Napapiirin retkeilyalueen potentiaali yritysten hyvin talvipainotteisen kysynnän laajentamisessa myös kesäkauteen. Muita esille nousseita asioita olisivat esteettömien palveluiden ja reittien merkitys sekä yritysten omassa palvelutuotannossaan tarvitsemien puitteiden erillisuus ja erilaisuus verrattuna jokamiesretkeilijään. Yleisesti ottaen perustamista valtion retkeilyalueeksi ja kuvattua retkeilyalueiden kehittämisen tavoitetta pidettiin hyvinä.

Metsähallitus tapasi vielä erikseen 29.11.2023 Rovaniemen kaupungin, Business Rovaniemen ja Kemijoki Oy:n edustajia. Tilaisuudessa korostuivat mm. helposti saavutettaviin matkailupalveluiden sijoittumispaikoihin kohdistuva kova kysyntä ja Napapiirin retkeilyalueen merkitys kesäsesongin kehittämisessä sekä esilaiset yhteistyömahdollisuudet mm. viestinnässä ja yksityismatkailijoiden ohjaamisessa.

7. Metsähallituksen hallituksen esitys

Metsähallituksen hallitus teki kokouksessaan 20.12.2023 maa- ja metsätalousministeriölle esityksen Napapiirin retkeilyalueen perustamiseksi ulkoilulain mukaisena retkeilyalueena.

8. Lausunnot

Maa- ja metsätalousministeriö pyysi 21.3.2024 päivätyllä kirjeellään lausuntoa Napapiirin retkeilyalueen perustamisesta seuraavilta tahoilta: Lapin liitto, Suomen ympäristökeskus (Syke), Luonnonvarakeskus (Luke), Metsähallitus, Suomen luonnonsuojeluliitto ry, Suomen Latu ry, Suomen Metsästäjäliitto - Finlands Jägarförbund r.y., Suomen riistakeskus, Suomen Vapaa - ajankalastajien Keskusjärjestö ry, Paliskuntain yhdistys, Kalatalouden Keskusliitto ry, työ - ja elinkeinoministeriö, sosiaali - ja terveysministeriö, valtiovarainministeriö, opetus - ja kulttuuriministeriö, Suomen Kalastusopaskilta ry, Rovaniemen riistanhoitoyhdistys ja Kuntaliitto.

Lausuntoja saatiin yhteensä 19 kappaletta. Saatu lausuntopalaute on otettu huomioon tässä muistiossa ja asetusluonnoksessa. Lausuntopalaute oli valtaosin myönteistä ja niissä puollettiin Napapiirin retkeilyalueen perustamista ulkoilulain mukaisena valtion retkeilyalueena. Ainoastaan yhdessä lausunnossa vastustettiin retkeilyalueen perustamista. Olkkajärven kalastus- ja metsästysseura vastusti retkeilyalueen perustamista nykyistä laajemmalle alueelle, sillä seuran hirvenmetsästysalueet sijaitsevat retkeilyalueelle kaavailulla alueella. Lausunnon mukaan nykyinen retkeilyalue olisi riittävän kokoinen kattamaan alueelle kohdistuvan kysynnän.

9. Esitys

Esitetään, että valtioneuvosto päättäisi ulkoilulain 17 §:n 1 momentin nojalla perustaa tällä päivämäärällä annettavalla valtioneuvoston asetuksella ulkoilulain 16 §:n 1 momentin mukaisen Napapiirin retkeilyalueen Rovaniemen kaupungin alueelle.